

РЕЦЕНЗИЯ
за дисертационния труд
„ФОРМИРАНЕ И ИЗГРАЖДАНЕ НА КЛАРИНЕТНИЯ АМБУШЮР”
от Едуард Мъгърдич Сарафян

Рецензент: проф. д-р Сава Димитров

Авторът на дисертационния труд Едуард Мъгърдич Сарафян е учил в НУМТИ „Добрин Петков”, Пловдив, и НМА „Проф. Панчо Владигеров” при проф. Петко Радев. След завършването си преподава кларинет в НУМТИ „Добрин Петков”, а от 2002 г. – до днес води класа по кларинет в АМТИИ „Асен Диамандиев”, Пловдив. Ръководил е майсторски класове и е бил член на жури в България и Северна Македония. Бил е солист и е участвал в звукозаписи, концертни и оперни турнета с оркестрите на Пловдивската филхармония и Държавна опера Пловдив. Развива активна камерна и солова концертна дейност в страната и чужбина. Лауреат е на много награди от конкурси в страната. Докторант е на самостоятелна подготовка в АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев”.

Предлаганият дисертационен труд се състои от увод и четири глави, които съществено се отличават по своето съдържание и могат да бъдат разглеждани напълно самостоятелно, защото са и теоретични, и практически. От друга страна, със събирането им на едно място те представят цялостна картина за подготовката на музиканта изпълнител и вниманието, което трябва да бъде отделено при неговото развитие по време на обучението му с оглед на композиторските стилове и композиционните техники, както и по-късно при работата му като професионален музикант.

В увода специално се подчертава, че работата, основана на личната педагогическа практика на кандидата, се свързва със стремежа към обогатяването на педагогическия опит, проучването на педагогически технологии и прилагането на механизъм за овладяването на звука като най-важно задължение на всеки изпълнител. Всичко това се постига преди всичко чрез подбрани учебен художествен материал, който води до висока ефективност в обучението, и избора на индивидуалните подходи и необходимите методически указания. Включените идеи, формулировки и решения се разглеждат като поредна стъпка в научното познание в областта на методиката на обучение по духови инструменти.

В първата глава на дисертационния труд „Произход и развитие на кларинета” се проследяват връзките и взаимодействията между възникването

на инструменталната музика и зараждането на професионални духови инструменти. Разглежда се подробно появата и развитието на инструмента кларинет и присъствието му в живата музикална практика, което е наложително, доколкото тя има решаващо участие и е същевременно едно от условията за добро разбиране на промените, довели до състоянието на съвременната инструментална практика. Затова в труда се разглеждат твърде изчерпателно и различните видове кларинети, както и начините на звукоизвличане при тях, зависими от устройството на инструмента и определящи методическите насоки и техниките на изпълнение, актуални за съвременната изпълнителска практика, при която формирането на качествена музикална интонация е задължително условие за успешното изграждане на бъдещия инструменталист кларинетист. Още тук искам да подчертая, че при представяне на събрания обилен материал в дисертационния труд, в който авторът следва много ясно поставените си цели, проличава задълбоченото му познаване на съществуващата литература. Смятам, че това е и едно от достойнствата на труда – че в него освен личната оценка на дисертанта във връзка с различните разглеждани проблеми са включени множество оценки, които, взети като цяло, могат да послужат и за добра основа при преподаването.

За пълнота на изложението тук е представено зараждането и развитието на кларинетното изкуство в България.

Втората глава от дисертационния труд, наречена „Теория на кларинетния амбушюр“, започва с етимологията на термина „амбушюр“ и голям набор от определения за „амбушюра“, публикувани в речници, енциклопедии, теоретични и методични трудове. Целта е да се покаже, че предметът на изследване в труда е формирането и изграждането на различните видове амбушюрна постановка, респективно различните видове амбушюр в обучението по кларинет като резултат от музикалната психология. Задачата тук е да се разгледат разнообразните взаимовръзки и взаимовлияния между музикално-изразните средства и амбушюрната постановка, за да се подпомогне методическата система за изграждане на умения за цялостно възприемане на елементите на музикалната реч в музикалното произведение. В тази глава са представени и различни видове амбушюр, и са изясняват и онагледяват различните постановъчни практики, свързани с него, което улеснява педагога и се обясняват проблемите, свързани с кларинетното звукотворене. И в тази глава също проличава много доброто познаване на съществуващата литература, която да улесни процеса на преподаване, като особено внимание се отделя на основното предназначение на кларинетния амбушюр. Изложените мисли са свързани и с

приложенията в края на труда авторски упражнения за развиване и поддържане на мускулите като предпоставка за формиране на качествен амбушюр. Подчертава се нуждата от добра координация между отделните компоненти – устни, език и др. като задължително условие за постигане на качествено изпълнение, а във връзка със звукоизвличането се отделя внимание и на психологическите аспекти, които са важни и неделими компоненти, оптимизиращи процеса на звукоизвличането. В тази глава се отделя голямо внимание на използване на музикално-изразните средства като тембър, метроритъм, динамика, интонация, щрих, фразирание в изпълнителския процес за изграждането на музикалния образ въз основа на достигнатото ниво на формиране и развитие на кларинетния амбушюр.

За мен третата глава „Основни въпроси в методиката на обучението по кларинет” е особено важна, защото тя представя методиката за преподаване, характерна за българската кларинетна школа, а в нея дисертантът си поставя за цел да допълни и обогати знанията, свързани с процесите на изпълнение, обучение и преподаване на инструмента кларинет, като се съобразява с всичко постигнато, но вниманието му е насочено преди всичко към работата за изграждането на кларинетния амбушюр. Затова той събира и 28 интервюта на специалисти за техния опит как се формира конкретно кларинетният амбушюр. В тази глава имат думата и обучаваните – ученици в начален, прогимназиален и гимназиален етап на специализираното музикално образование в рамките на майсторски класове, определени от дисертанта като много полезна обучителна практика в процеса на музикално-инструменталното израстване. Ефектът от този подход на взаимно допълване на анализа е, че съществено се задълбочава разбирането за изследваното явление и се подпомага процеса за решаване на казуса – изграждане на възможно най-рационален тип кларинетен амбушюр. Амбицията на дисертанта тук е въз основа на личния си педагогически опит да представи начини за разрешаване на професионалните проблеми при работата по звукоизвличането. Най-ценното е, че в цялото изложение той посочва своето виждане по всички теми въз основа на личния си опит като изпълнител и преподавател.

Четвъртата глава, озаглавена „Дидактично-методични подходи в обучението по кларинет” е всеобхватна, като се започва с прегледа на българската дидактична и художествена литература по кларинет, а след това се преминава към вече споменатите различни технически упражнения, подготвени от дисертанта и използвани в неговата педагогическа практика за тонообразуването и по-конкретно за формирането и изграждането на

амбошюра. Отделено е специално внимание на практическото овладяване на музикално-изразните средства върху оригинални партитури на художествени образци и специално на формите за работа с тях (отново въз основа на педагогическата практика на дисертанта) при формирането и изграждането на кларинетния амбошюр, като за основа служат детайли от творби на К. М. фон Вебер, В. А. Моцарт, Й. Брамс, Кл. Дибюси, М. Глинка, А. Копланд, Ж. Франсе, Л. Пипков, съпроводени от методически бележки и препоръчителни форми на работа.

В заключението към дисертационният труд се дава сполучливо обобщение на извършената изследователска дейност и използваната методология, за да се достигне, според автора, до изграждането на възможно най-рационален тип кларинетен амбошюр при обучението по кларинет, като се обхващат и наблюдават конкретните изменения при неговото осъществяване.

По темата на дисертационния труд Е. Сарафян има издадени три самостоятелни публикации в изданията на АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“.

По традиция при разглеждане на дисертационни трудове голямо внимание се обръща на приносите на кандидата. Смятам, че в конкретния случай като основен принос на дисертацията трябва да се посочи преди всичко, че Е. Сарафян е събрал на едно място и описал множество факти, както и алтернативни техники, допълнени с множество конкретни лични идеи за усвояване на съвременната кларинетна техника при решаване на техническите и художественотворчески проблеми чрез алтернативни подходи, свързани с формирането на музиканта кларинетист и грижата за неговото развитие. Така съвсем ясно се очертават и задачите пред преподавателя, работещ с музиканта, за практическото овладяване на различните средства на музикалната изразност, както и при формирането на музикално-слуховите представи.

Авторефератът на Е. Сарафян е изготвен добре, като представя задоволително и изчерпателно всички части от неговия дисертационен труд.

Специално дължа да подчертая, че в същинската част от труда, подчинена на избраната тема, изпъква преди всичко ролята на преподавателя, за да се развият у младия кларинетист наред с музикалността и тона и техническите умения, като се следи всяка негова крачка, за да се избегнат

всякакви странични влияния при това развитие. От друга страна, конкретното изследване, направено от дисертанта, може да послужи като добър модел и за други проучвания в същата посока, за да се проследи в по-продължителен период състоянието на музикантите.

Предлагам въз основа на представения му дисертационен труд „Формиране и изграждане на кларинетния амбушюр” на Едуард Мъгърдич Сарафян да бъде присъдена образователната и научна степен *доктор*.

София, 20 август 2022 г.

Проф. д-р Сава Димитров

5, 6 стандартни страници